

FOAIA POPORULUI

Pretul abonamentului:
Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.: și timbru de 30 cr.

Bătaia lui D-zeu.

Câtă vreme a stat la cârmă prim-ministrul *Bánffy*, pe lângă multe încălcări de lege și volnicii, a făcut în minister, se înțelege pe banii țerei, și o așa numită *secție de naționalități*, adică cum am zice un despărțământ sau deregătorie deosebită, care avea menirea a se ocupa numai cu noi, popoarele nemaghiare, cu mișcările noastre politice din punct de vedere național, etc.

Această secție sau deregătorie din minister era supusă de-a dreptul lui *Bánffy* și era cârmuită de vestitul renegat slovac *Jeszenszky*, ear la lucrările ei între alții lua parte și *Dr. Jancsó Benedek*, fost profesor și care a călătorit și pe la noi, și prin România și a scris cărți despre noi.

Această vestită secție însă în loc de a studia starea adevărată a popoarelor nemaghiare și indeosebi a Românilor, în loc de a căuta și afla dorințele și năzuințele adevărate și îndreptățite ale popoarelor și a se încerca să le împlinească, făcea și lucra cu totul altceva.

Ea era făcută după natura și modul de stăpânire al lui *Bánffy* și *Jeszenszky*, ocupându-se în toată țeara cu spionajul, prin spioni plătiți, făcând intrigi și uneltiri și lăzind prin foi fel de fel de știri false și neadeverate despre noi, despre mișcările și năzuințele noastre și despre frunțașii și bărbații vrednici ai noștri. Câte știri încornurate și în urmă dovedite de minciunoase despre conjurații, încercări de răsvrătire, de nesupunere la legi etc. s'au lăzuit prin foile ungurești despre noi în anii din urmă, aproape toate erau făurite în secția de naționa-

lități a lui *Bánffy* *Jeszenszky* și de spionilor plătiți.

Scopul lor era deoparte, ca noi să fim vorbiți de rău, îngrși și să fim arętați lumii ca niște oameni nesupuși, răsvrătitori, primejdioși pentru țeară și astfel să se arete, că ocărmuirea e în drept să ne apese și prigonească tot mai tare, ear' de altă parte să și câștige merite în ochii publicului maghiar ușor crezător, că el, *Bánffy* și cu oamenii lui își face datorința față de patria maghiară, că eata, el știe toate uneltirile popoarelor nemaghiare și știe ține în frâu pe acești oameni primejdioși.

D-zeu însă nu lasă, ca stăpânirea răilor să ție mult. Uneltirile și minciuna numai de azi pe mâne pot să dănuiască. Astfel s'a întâmplat și aci. Bătaia lui D-zeu n'a întârziat. *Bánffy* a căzut sub povara propriilor sale ticăloșii și păcate, ear' cu căderea lui urmează să enză și să se nimicească și cele făcute de el pe temeiul fals și mincinos. Astfel a venit bătaia lui D-zeu și peste secția de naționalități.

Când s'a dus *Bánffy* se vedea, că politica pusă la cale de el și de secția de naționalități nici un bine n'a făcut, decât a amărit mai mult pe nemaghiari împotriva cărmuirii maghiare nedrepte și fără D-zeu, și a mărit prăpastia, ce este între noi și Maghiari.

Cu toate acestea însă tocmai din partea acestei secții s'a pus la cale scrierea unei broșuri (cărțicele), în care se laudau isprăvile lui *Bánffy*, făcute față de naționalități. Despre această broșură am făcut și noi pomenire în prim-articolul din nr. 12 al foii noastre. În ea s'au făcut unele destăinuri neplăcute

pentru Maghiari și din cari se ved uneltirile mărșave, de cari s'a folosit *Bánffy* și vestita secție. În broșură toate acestea se laudau și se zicea, că în interesul maghiarismului e bine, e de lipsă chiar ea secția sau deregătorie de naționalități să se susție mai departe.

Se înțelege, lingăii și uneltitorii, cari au mai rămas credincioși lui *Bánffy*, așa doreau. Inse s'a întâmplat tocmai dimpotrivă. Ministrul *Szell* a făcut cercetare și s'a aflat, că autorul broșurei e *Jancsó Benedek*. El a fost dat afară dela secție, ear' acum e vorba să fie școs și *Jeszenszky* și întreaga secție să fie disolvată. S'a văzut și se vede, că această secție a fost numai un mijloc în mâna lui *Bánffy* de-a îmbęta lumea cu neadeveruri și uneltiri.

Bătaia lui D-zeu urmează. Acela, cari ani de arindul rău ne-au făcut, sunt azi scoși la lumină și căzuți, căci lucrările lor s'au întemeiat pe neadever și uneltiri hide. Aceasta e o urmare firească a lucrurilor, căci minciuna puțin se poate ține în fața adevărului și a dreptății, cari sunt ocrotite de marea putere a lui D-zeu.

Indreptățirea popoarelor. Cetitorii noștri vor fi știind, că în țeara *Belgia* sunt două popoare: *Francezi* și *Flamanzi*, cari însă sunt deopotrivă îndreptățiți, deși mai demult se folosea pretutindenea numai limba franceză. În timpul mai nou însă în țerile culte se dau (nu ca la noi) drepturi deopotrivă tuturor popoarelor. Așa s'a făcut și în *Belgia*. Azi *Flamanzii* sunt egali îndreptățiți cu *Francezii* din *Belgia* și limba

FOITA.

De-ale filosofilor.

Împărtășite de **Ioan Diugan**, învățator.

Mulți sunt cari au avut în stăpânirea lor cetăți, popoare, însă pe sine înșiși nu s'au știut stăpâni.

Așa viețuește cu oamenii, ca-și-când te-ar vedea D-zeu.

Înainte de toate e de lipsă a ne prețui pe noi înșine, că adese ni-se pare că suntem mai mult decât putem fi.

Seneca.

Fără de minte nu poate fi virtute și fără virtute nu poate exista fericire.

Epicur.

Acea învățăm mai cu temei, ce învățăm de noi înșine.

Kant.

Poesii populare.

Din Ludisor.

Culese de **Nicolae Gr. Popa**, june.

Cât voiți trăi și oiți trăi
Fată neagră m'oiu iubii,
Mai bine una albuță
Să fim vara cu mândruță
Și iarna cu nevăstuță.

Rumenele de n'ar fi
Multe fete-ar bętrâni
Dar' așa ele-s tot noue
Bune de clocit pe oue.

Hai mândră cu mine afară
Să-ți dau bani de rumeneală,
Rumeneală din potică
Face toantă frumușică.

Vai sărace șetrele
Cum îmbracă toantele,
De n'ar fi Jdov și șatră
N'ai vedea toantă îmbrăcată.

Cărărușe pe cenusę
Dragă mi mândra cu gușe,
Eu mă duc ziua la sapă
Ea cu gușă-mi cară apă.
Ce folos de perul lung
Dacă nu sunt boi în jug,
Ce folos de perul creț
Dacă nu-s porci în cotet.

Așa-i rindul fetelor
Cuint' îndul merelor,
Până-s mici și tinerele
Stau pe creangă făloșele,
Dară daeă se măresc
Pică jos și putrezesc,
Nimenui nu-ți trebuiesc.

Are maica vacă n tindă
O vinde și-mi ia oglindă,
Are maica doi purceci
Îi vinde și-mi ia cercei,
Maia are două pardele
Le vinde și-mi ia mărgele.

lor se folosește, alătura de cea franceză pretutindenea în școli, la deregătorii, înaintea justiției, în parlament, în comănduirea gardei civile. Printre lipsurile până acum neîndeplinite, Flamanzii simțesc mai ales una: n'au încă universitate curat flamandă, deși la cea din capitala Bruxella se fac prelegeri și în a doua limbă a țerei. Mai săptămăna trecută a venit la ministrul de interne Schollaert o deputațiune a oamenilor fruntași flamanzi, pentru a se ruga, ca universitatea din orașul Gand să fie treptat-treptat prefăcută în una curat flamandă. Conversația toată a decurs în limba flamandă, ear' ministrul 'i-a dat deputației cele mai bune asigurări.

Ca amănunt interesant e de amintit, că provocându-se la acele națiuni, care în patria lor n'au universitate proprie, deputația Flamanzilor a pomenit și de Români din Ardeal și Ungaria.

Monumentul Șaguna. Cetitorii nostri știu că în comitatul Hunedoarei zeloșii deregători unguri opriseră colectarea pentru monumentul marelui Andrei Șaguna.

La întervenirea consistoriului însă ministrul reg. ung. de interne, prin ordinațiune edată cu putere retroactivă, a permis colectarea, ear' sentențele de confiscare și pedepsire a colectanților, date în comit. Hunedoarei, le-a nimicit, ordonând să se dea înderēt sumele confiscate și pedepsele încassate.

ALEGEREA DE EPISCOP ÎN ARAD. Consistoarele din Arad și Oradea-mare au hotărīt ca sinodul diecesan extraordinar, pentru alegerea de episcop pe seama diecesei Aradului, să fie convocat pe ziua de 2/14 Maiu. Actele privitoare la această invoială s'au trimis consistoriului metropolitan din Sibiu spre încuviințare.

Charles Loiseau, ilustrul colaborator dela *Revue des deux Mondes* și autorul atâtor articole publicate în presa parisiiană în favoarea cauzei noastre, a fost, cum se știe, scos afară din Austro-Ungaria la începutul lunii Februarie. Dl Loiseau s'a dus la Roma, unde se află și

acum. De acolo a scris dlui V. A. Urechii, însărcinându-l să spună compatrioților d-sale, «că această brutalitate a guvernului unguresc n'a făcut decât să strângă și mai tare legăturile care-l unesc la naționalitățile sacrificate politicei ungurești și că se prepară a da despre aceasta o nouă probă în eurënd.

Am putut constata, adaugă ilustrul filoromân, chiar din primirea ce 'mi-s'a făcut în Italia, că numărul dușmanilor acelei politici merge sporind și că ziua rēsbunării va veni.

Secția Jeszenszky va fi desființată cu siguranță, — așa scrie *Budapester Tagblatt*. Am anunțat în numărul din urmă, — scrie numita foaie, — că Dr. Jancsó Benedek a fost dispensat de oficiul avut în presidenția ministerială. Acum ni-se comunică, că el a fost autorul broșurei faimoase despre politica lui Bánffy în chestia de naționalități, și prin aceasta e dovedit, că Bánffy își scria, prin funcționarii de stat, imnuri de laudă, primiți cu penibilă senzație. Cu dispensarea lui Jancsó nu e însă înălăturată secția naționalităților, care a făcut mult rău; și în eurënd vor părăsi și alți funcționari palatului ministrului-president, dat fiind că faimoasa secție va fi desființată.

În sfirșit recunosc și Maghiarii că secția lui Jeszenszky a făcut mult rău.

Din România.

Căderea ministerului Sturdza. — Moartea lui Lascar Catargiu. — Nou guvern.

Săptămăna aceasta în România s'au petrecut întâmplări politice foarte însemnate. Deja de mai multă vreme opoziția și o parte din liberali au început o luptă crâncenă împotriva lui Sturdza și a ministerului seu. Între altele oamenii erau nemulțumiți cu purtarea lui Sturdza în politica națională și în apărarea intereselor românismului, a Românilor de pretutindenea. Cu deosebire oamenii erau necăjiți pe Sturdza pentru neînteresarea de afacerile Românilor din Ardeal și Ungaria și pentru decorarea lui Jeszenszky, dușmanul nostru.

Când a eșit broșura (pomenită în articolul din fruntea foii) care lauda politica lui Bánffy, decorarea lui Jeszenszky etc., cetățenii României au devenit și mai cătrăniți. S'a început o luptă mai înverșunată, în parlament și în adunări. Duminecă încă s'a ținut o mare adunare și de-a guvernului și de-a opoziției, în București. După închiderea adunărilor s'au întâmplat bătăi pe uliți cu poliția și miliția și răniri și vērșări de sânge.

În urma tuturor acestora Sturdza a fost silit să se retragă și a abzis dela cârmă, Marți.

Tot în aceeași zi, înspre seară a rēposat în București Lascar Catargiu, capul partidei conservatorilor, vechiu politic, în virstă de 76 ani. Duminecă încă a luat parte la adunarea opoziției, ear' Marți a murit fără veste. România a perdut pe unul din cei mai însemnați fii ai sei, fost în mai multe rinduri ministru etc.

Partidul conservator 'și-a ales de șef (cap) în locul bētrânului Catargiu pe George Cantacuzino, ear' Maiestatea Sa Regele, primind abzicerea lui Sturdza, să zice, că va însărcina tot pe Cantacuzino și pe Carp, cu formarea unui nou minister.

Să mai vorbește, și de Statescu, ca nou ministru, din partidul liberal.

Bine le-a spus.

Sunt curioși Maghiarii! Deoparte nu le place, că noi sūntem pasivi față de alegerile dietale, adecă că nu trimitem și noi deputați în dietă, de altă parte se tem, când se gândesc, că am putē avē și noi deputați naționali în dietă, cari să lupte acolo pentru drepturile noastre.

De aci vine, că prin foile maghiare se ivesc din când în când știri felurite despre ținuta noastră politică, ba că ținem mai departe la pasivitate, ba că voim să intrăm și noi în dietă etc.

În timpul din urmă s'a scris earăși despre acest lucru, vestindu-se (se înțelege, ca din vânt), că Români vor să-și schimbe politica de până aci și la viitoarele alegeri să intre în dietă.

Un corespondent al foii *Egyetértés*, ca să afle ce este adevērat din aceste știri, a cercetat pe dl avocat din Lugoj Coriolan Brediceanu și 'l-a întrebat, cum stau lucrurile?

Vrednicul nostru fruntaș a dat corespondentului un răspuns corect, zicēnd, că ținuta politică a Românilor nu o poate hotărī decât o conferență națională, care însă numai așa se poate ținē și numai așa poate aduce hotăriri, dacă se vor retrage ordonanțele ministeriale, cari opresc lucrarea politică a Românilor.

Răspunsul vrednicului domn Brediceanu, publicat în *Egyetértés*, este următorul:

Din Cămpie.

Culese de Maria din Cămpie.

Câte flori în jos pe rit
Toate de-al meu necaz rid,
Numai una d'ingă sanț
Plānge de al meu necaz.
Numai una d'ingă baltă
Totdeauna-i supērată
Și una d'ingă părău
Plānge de doruțul meu.

De-ar da D-zeu să de
Să rēsără pērul meu
Iarbă verde în timitēu,
Sē-l cosească cosașii
Sē-l adune iobagii,
Birișii la boi sē-l de
Boii 'n coarne sē mi-l iee,
Sē-l arunce pe Cămpie
Sē se facă-un par de viie.
Și pe par un strugurel
Sē mănce badea din el,
Sē mănce colea toamna

Câte fete-s cu cercei
Toate au ibovnicei,
Câte fete-s cu mārgele
Toate sūnt mândrele mele.

Mē dusei la mândra mea
Am gās't-o c'o iie rea,
Ear' pe alta o cārpea
Sē meargă la joc cu ea.

Stăi soare nu lumina
Că strici fața la mândra,
Fața ei e rumenită
De lumină se cam strică.

De ce Doamne m'ai lāsāt
Așa voinic și sārāc
Sluguliță sē mē bag,
Toate stāpānele 'mi plac,
Stāpānii simbria 'mi trag;
Stāpānele mai cu minte
Îmi dau simbria 'nainte.

Fire-ai a smeului fată,
Vii în luncă nechemată
Și vorbești neîntrebată;

Fire-ai a smeului fetiță
Vii la mine 'n poieniță,
Numai ca sē-mi dai guriță.

Bine-i stă mândrei gātātă
Cu haine nouē din sātără,
Dar' mai bine 'i-ar sedē
Dacă 'și-le-ar face ea.

Frumoasă-i mândra frumoasă
Podu-i țese, podu-i coase,
Firele de peste-un cot
Coboară grāul din pod,
Brătārușa de pe mână
E cusută pe fāinā,
Și plătītă cu slāninā.

Ia-ți bade fată sārācă
Că cu mână ei sē-mbracă,
Dară fata de bogat,
Până-și pune-o cārpa 'n cap
'Î tot cu cupa lāngă sac,
Până vede-un șir pe mână
Tot cu cupa la fāinā.

»La întrebările de mare importanță politică, adresate mie, nu mă simt chemat a răspunde în merit. După convingerea mea, un singur for e chemat a face aceasta: *conferența partidului național român*, a cărei întrunire însă, cum se știe, e oprită deocamdată prin ordonanțe ministeriale.

Că această stare de lucruri excepțională și *anticonstituțională*, cât va mai dăinui? și că după eventuala sistare a acestei stări de lucruri, între împrejurările date, conferența partidului, întrunindu-se, ce hotărîre va lua? — eu, firește, nu pot s'o știu. Un lucru însă e afară de ori-ce îndoială, și anume, că până-când poporul român nici nu se poate mișca în urma lanțurilor ce 'i-le-au pus pe mâni și pe picioare ordonanțele ministeriale, *despre o mișcare politică nu poate să fie nici vorba*.

În modul acesta, pot să vă dau răspuns, dar' firește și aici răspuns *formal*, numai la întrebarea: »între cari împrejurări ar fi aplecați Românii să părăsească pasivitatea și să iee parte activă în politică?»

Ca Românii să părăsească pasivitatea care li-s'a impus, și să păsească pe terenul activității politice, — după părerea mea, atîrnă dela mai multe împrejurări, în a căror apreciere, din motivele înșirate nu pot să intru.

Cea dintâiu dintre aceste împrejurări, respective condițiuni, ar fi: retragerea ordonanțelor anticonstituționale ministeriale, și reintegrarea partidului politic al Românilor; restabilirea dreptului de acțiune legală și constituțională, restabilirea stărei constituționale de drept, cu un cuvînt: *restitutio in integrum* (adecă restituirea în toate drepturile) *pe terenul vieții și activității partidului național român*.

DIN LUME.

Conferența de pace.

Cu cât se apropie ziua de deschidere a conferenței de pace, cu atât se răspîndesc tot mai multe știri asupra agendelor conferenței, fără a se ști ceva pozitiv. Cu toate acestea se pare probabilă și naturală știrea cea mai nouă, că la conferență fiecare stat va avea numai câte un vot și că din discuții vor fi excluse chestiile, cari sînt stabilite în tratate și a căror desbatere ar perturba raporturile politice dintre diferitele state.

Calea ferată africană.

Construirea călei ferate, care are să împreune orașul *Cap* cu *Cairul*, după-cum anunță o știre din Londra,

este asigurată. Guvernul Germaniei a avisat pe *Cecil Rhodes*, prin reprezentantul acestuia din Berlin, *Davis*, că va depune în Reichstag un proiect de lege, prin care cere autorizare de-a pute garanta construirea călei ferate.

Se asigură, că împăratul *Wilhelm* arată foarte mare interes față de proiectata linie ferată.

Din toate părțile.

Ministrul de culte al Prusiei a respins o petițiune a preoțimei catolice din *Silesia-superioară*, în care se cerea să se dea *teren mai larg în școală limbei polone*. Petiția a fost recomandată de către cardinalul *Kopp*.

După o știre mai nouă, sosită din Filipine dela generalul *Otis*, generalul *Lawton* a ocupat orașul *Santa-Cruz*, spre sud dela *Manilla*. Filipinenii au avut pierderi mai mari, decât Americanii. *Lawton* a luat la goană pe dușman.

În *Viena* se lățișe zilele acestea știrea, că Impăratul nostru, al Germaniei și Țarul vor avea în decursul anului curent o întâlnire în Polonia-rusească, la *Skierniewița*. Știrea a răspândit-o un vîntător de curte rusească, dar' ea se desminte hotărît.

Camera *Svediei* a votat 2,388.000 coroane pentru cumpărare de arme și 2,200.000 coroane pentru scopuri de fortificații.

Înainte.

Galați, la 2 Aprilie n. 1899.

Onorate Dle Redactor!

În comuna noastră Galați, din timpurile vechi s'a ridicat o biserică, cu care și azi puține biserici românești se pot asemăna.

A avut comuna noastră și o școală, care asemănată cu alte școli din jur, se putea zice că e bună. Privită însă prin ochianul șovinismului maghiarisător era destul de slabă, ca în curînd să ne pomenim cu o zidire pentru o școală ungurească. Românii nostri însă în urma iubirei lor de neam, vîzîndu-și primejdii învățămîntul lor românesc, au jertfit fiecare din puținul seu, au dat fiecare dijmă (decimă) timp de 3 ani din întreaga roadă de câmp ce au avut, deși anii erau puțin promițători. Din aceste venituri cu ajutorul lui D-zeu și în ciuda împrejurărilor grele și apăsătoare

între cari trăim s'a ridicat o școală, care este lauda și cinstea comunei noastre.

Deși prin zidirea acestui așezămînt locuitorii comunei noastre 'și-au ajuns unul din scopurile lor cele mai de căpetenie, zădărniciînd uneltirile dușmanoase venite asupra noastră, totuși mîngăierea nu era deplină.

Nu era din pricină, că tot atunci se clădise o casă frumoasă de piatră, cea dintâiu casă de piatră și cu ferestri mari în Galați, ear' aceasta era proprietatea unui *Jidan*, care nu de mult *venise cu zdrențele în spate*, însă în curînd *adăpînd pe oamenii nostri cu puturosul vinars jidovesc*, 'i-a succes a-și face o avere bunișoară, astfel încât astăzi, am pute zice, este cel mai avut proprietar al comunei noastre.

Mulți fruntași de-ai nostri și oameni cu durere față de neamul nostru românesc, își băteau deja de mult capul cum ar pute să împedece lucrările stricacioase ale acestei lighioane blăstămate, căreia în curînd aveau să cadă jertfă mulți proprietari de-ai nostri.

Dar' eată că după multă bătaie de cap au și aflat calea bună, căci întrunindu-se la 7/19 Martie a. c. aproape toți locuitorii comunei noastre în sala școlii, au hotărît cu unanimitate, ca mai mult să nu aducă vinars dela *Jidovul* nostru, să nu se folosească acest diabolic venin la nici un prilej, precum și în folosirea de alte beuturi, pe cari trebuie să 'și-le aducă din comunele învecinate (cu excluderea *Jidanilor*), încă să fie cu cea mai mare cumpătare. Cu un cuvînt s'a făcut *inceputul unei societăți de cumpătare* mai întîiu în mod provisor, dar' 'și-a și ales un comitet supraveghetor.

Aproape toți s'au învoit la aceasta, căci din 200 capi de familie, *numai 10 se află*, cari și acuma îmbulzesc cu prietenia pe *Jidanul* nostru, pe cari de astă-dată mă mărginesc a nu-'i numi cu numele, avînd firma credință, că vîzînd bunele intențiuni ale mulțimei, în curînd ne vor urma.

Cred, că tot acesti poporeni ne vor sprigini, ca în timpul cel mai scurt să formăm o societate de cumpătare cu statute aprobate în toată regula, — ca astfel să putem ajunge scopul spre care țintim.

Să-și stîmpere inima,
Să mînce măcar untul
Să-și stîmpere sufletul...

Mie 'mi-a fost rînduit
Din leagăn până-n mormînt
Să trăesc tot cu urît,
Și 'mi-a fost scris pe rîvaș
Din leagăn până-n sălaș
Să trăesc tot cu năcaș.

Sărachele fetele,
Una două au noroc
Celi mai multe pică 'n foc,
Una două au tigneală
Celi mai multe pică 'n pară,
Una două 'n lume's bine
Celelalte ca și mine.

Cîntă cucul pe sub vîi
Rămîne-uai sat pustii,
N'am cu cin' să mă mîngâi;
Cîntă cucul în făget
Rămîne-uai sat secret
N'am cu cin' să mă petrec.

Fire-ai lume de minune
Nu 'mi-ai fost de nici un bine,
Făr' de rîu, sîrac de mine;
Și fireai țeară de ocară
Că nu 'mi-ai fost de tigneală,
Făr' numai de amăreală...

Jîcmăn Crai,

Lină Cătălină și

coconul Aoriel.

— Baladă populară auzită dela *Andrieu Blașca* din comuna Comoriște — (în dialect bănățenesc).

Pornia Doamnie miș pornia
Domnul Jîcmăn Crai
Cu a lui Jîcmăniască
Cînstită crăiască
La rîu să se scalde
Iei doi să se spiele
Pră Nistru la valie,
Cînd la rîu ajungia

Pr'apă să uita
Vegia ce 'm vegia
Că o lăgicioară
Pr'apă se coboară.
Doamna Jîcmăniască
Dîn gură grăia:
Alovasii miei
Voi mie să 'm prîngietii
Mica lăgicioară.
Dară alovasii
Lada o prîngia
La Doamnă o ducia,
Lada deschigia
Mică pruncă afla.
Doamna Jîcmăniască
Cînstită crăiasă
În brațe o lua
Acas o ducia
Un popă chiea
Și o bocieza,
Cum numie îi punia
Lină Cătălină
Floare dîn grăgină,

Între fruntașii comunei noastre, cari au lucrat pentru ducerea în îndeplinire a lucrărilor sus amintite, locul prim îl ocupă episcopul nostru bisericesc *Ioan Raita*, care în calitate de primar al comunei, cu un zel neîntrerupt a lucrat pentru ridicarea școlii noastre confessionale, și care nici astăzi nu încetă să lucreze pentru binele și înaintarea comunei noastre.

Dacă episcopul nostru va continua tot cu același zel și cu același interes lucrările începute, în curând ne așteptăm la ridicarea unui *truntariu*, care de prezent lipsește bisericeii, ne așteptăm la formarea unui *fond pentru salarisarea (plătirea) învățătorului*, la deschiderea unei *prăvălii românești*, precum și la alte lucruri frumoase și mărețe.

De încheiere nu pot să zic alta, decât: Înaintea fraților Gălățeni, să ne grupăm cu toții în jurul episcopului și primarului și altor fruntași ai noștri, spriginindu-le planurile mărețe de cari sunt călăuziți, căci lucrând mână în mână și cu puteri unite, Dumnezeu va fi cu noi și cu cauza noastră.

Georgescu.

Câmpenii.

Vezi ilustrația.

În frumoșii Munți-Apuseni ai Ardealului, lângă cristalinelul râu Arieșul, se află așezat orașelul *Câmpenii*, una din cele mai de frunte localități a vestitelor Moți și cu un frumos trecut istoric.

Ilustrația noastră ne înfățișează partea centrală a Câmpenilor.

Din descrierea ce o aflăm în cartea dlui *Silvestru Moldovan*: *Zarandul și*

Munții-Apuseni, dăm următoarele despre acest orașel românesc:

Câmpenii este un mic orașel de munte, pe partea stângă a Arieșului, cu case respirate în depărtare, cum sunt de regulă comunele din Munții-Apuseni.

Centrul sau partea mai însemnată a lui se află lângă Arieș, sau cum se zice de obicei pe acolo, lângă »Riu«, dincolo de care se înalță dealul Podurile, umbrit de frumoși brazi, cari își răsfață verzile lor cetini în undele cristaline ale apei. El se alcătuește din o stradă principală,

Câmpenii.

percursoasă de o vale și mărginită de case curățate și înalte (în parte cu etaj), cari îi dau înfățișarea de oraș. Stradale laterale sunt puține și neînsemnate. Pe strada principală se află zidirea școlii române; aceasta dimpreună cu bisericile românești, două la număr, sunt zidurile de frunte ale orașelului. El are 2431 de locuitori, aproape toți Români, câteva deregătorii, o bancă românească (»Doina«) și este scaunul unui protopopiat român gr.-oriental, de care se țin 19 parochii, cu 29.774 de credincioși.

Câmpenii, cu toate că e orașel mic, își are însemnătatea sa deosebită, mai cu seamă pentru Moți.

Înainte de aceasta cu o jumătate de veac, la 1848/9, Câmpenii a fost centrul mișcării Românilor din munți. Aici se afla cartierul general al lui Iancu, de unde se dirigiau operațiile de apărare ale munților; aici erau concentrați *gardistii* lui Iancu, trupa cea mai aleasă a Moților, care a luat parte la toate luptele mari și hotărâtoare. Atunci liniștea ce stăpânește azi orașelul, era întreruptă de zîngănitul armelor, de glasul tunicului, care chema la luptă pe fiii munților și de chiotele și cântecetele de vitejie și învingere ale Moților.. Mai amintim, că din Câmpenii sunt de loc vitejii tribuni dela 1848 *Mihail Andreica*, *Clemente Aiudanu* și *Nicolae Corcheș*, învingătorul dela *Fântânele*.

Câmpenii însă este însemnat și ca centru comercial al Moților. În el se țin târguri mari, vestite (de săptămână și de țară), la care se adună Moții din cele mai depărtate și ascunse văi de munte.

În aceste târguri, cine e dornic are prilejul cel mai bun de a cunoaște portul, limba și multe obiceiuri și însușiri particulare de ale Moților. Câmpenii e designat a fi un loc central chiar și prin poziția sa. El e așezat la răspântia a trei căi principale. Una din aceste se îndreaptă spre Abrud, la Zlatna și Alba-Iulia; a doua se așterne pe Arieș în jos, trecând pe la frumoasele și împoporatele comune Bistra, Lupșa și alte localități, ear' a treia străbate spre apus, pe Riu în sus, până la poalele munților Bihariei.

Fată de rumân

De rumân bătrân.

Când ia s'o crieșcut

Ia că s'o iubit

Cu un ficiorel

Cu numie Aoriel.

Domnul Jicman crai

Cu Doamna Jicmaniasă

N'au vrut ca să-i lasă.

Coconul Aoriel

Frumos boieriel

Cu Lină Cătălină

Floarie din grăgină

Tot să givaniau

Socoată 'ș făciau:

Noi zău să plicăm

Să nie prepurtăm

Ziciem nie scăldăm.

Iei deloc pornia

La Nistru agiungia

Pre Nistru în gios

La loc măi frumos.

Când că agiungiau

Iei să 'mbrătoșau

Și în apă 'ș dau

Dă se îniecau.

Domnul Jicmân Crai

Când im audza

La lădași plăcia

La țerm îi scocia,

Stog îi rēgica

Apa se storcia.

Apoi astringia

Toți domnii din țară

Să nu fie d'ocară.

Popă că chiama

La groapă îi ducia

Și ungei îngropa?

La cea mânăstirie

Mândră prestē fire.

Mânăstirie 'n piatră

Prē mână gireaptă

Și lângă altari

Cu fierēștri mari.

Și triei ani când miș triecia

Dumniezeu minuni făcia

Din iei Doamnie cie crieșcia?

Din iel brad mândru chitat

Mânăstiria o 'nchiepturat,

Iar' din ia o iegieră

Și prie brad se 'nfășura

Mândru mil' 'nchieptura

Toată lumia cio vigia

Așa Doamnie 'm zicia:

Baciul Doamnie bacie,

Carie m'o strica

Dragostea curată

De giune și fată.

Maidan, în Martie 1899.

Liuba-Iana.

RÎS.

Pe unu ca pe altu.

Un om se-ntâlnește cu un Țigan flăcău și-l întreabă:

— De unde ești tu mă? — Dela noi.

— Și cum te chiamă? — Ca pe tata.

— Da pe tată-to? — Ca pe mine.

— Da pe amēdoi cum vē chiamă?

— Pe unu ca pe altu.

PARTEA ECONOMICĂ.

Luțerna.

Nutrețul mult și bun pentru vite este temelul agriculturii. Fără el nu se pot ține nici vite multe și bune, nici nu se poate produce gunoiu îndeajuns. Tocmai de aceea plantele de nutreț au produs în timpul din urmă o schimbare din fundament în privința lucrării pământului și a economiei peste tot.

Între numeroasele plante de nutreț ce se cultivă în adins se numără și luțerna. În unele privințe ea întrece chiar și trifoiul roșu, pentru-că este mai productivă, adică dă mai mult nutreț, înfloreste mai îngrabă și e mai trainică.

Pe locurile prielnice luțerna produce până la 10—12 ani. Pe cele mai puțin prielnice până la 5 ani. Când este în toată puterea, luțerna se poate cosi de 4—5 ori pe an, dând în cei dintâi 5 ani în termin mijlociu cam câte 46 măji metrice fân uscat la hectar.

Luțerna iubește clima caldă și secetoasă. Unde prosperează vița de vie, se face și luțerna. Rădăcina ei pătrunde până la 4 metri afunzime. Și tocmai aceasta e pricina, că ea se desvoaltă atât de repede și ține mulțime de ani. Deși luțerna isbuteste cu deosebire la câmpie, ea se face și pe coline și chiar la munte.

Mai mult îi plac pământurile calde și puhave, cu pătură roditoare cât mai groasă. Întâlnind în pământ materii văroase, aceste îi prind foarte bine; petrișul și apa nu-i priesc. Trăgându-și nutrețul cu deosebire dela adâncime, pentru luțernă e de mare însemnătate, ca pământul să fie bun, bogat în săruri minerale, la o afunzime cât mai mare.

Locurile cu năsipuri sburătoare, lutul galbin și rece ș. a. nu sunt potrivite pentru cultura luțernei. Se face după plante de săpat, după leguminoase și după spicoase.

Lucru de căpetenie e, ca pământul unde se cultivă luțerna să fie bine lucrat, bine gunoit și lipsit de buruieni, cari sunt cel mai mare dușman al ei. Arătura trebuie să fie până la 30 cm. afunzime. Gunoiul se dă de regulă plantei, după care e să urmeze luțerna.

Pentru-ca luțerna să isbutească, trebuie sămănată la adăpostul unei alte plante ș. p. ovės, orz, sau grâu de toamnă. În acest caz numitele spicoase se seamănă mai rari și ele o scutesc de buruieni până-când apucă putere.

Dacă luțerna se seamănă singură, e bine să se sămene cu mașina, în rânduri, pentru-ca apoi să se poată săpa cu mașina de săpat. De altfel luțerna se seamănă mai bine prin împrăștiere cu mâna. Pentru a o pute sămăna mai bine, ea se amestecă cu năsip sau țărână. La hectar sunt de lipsă în termin mijloci 30 chlg. sămână. Pentru o bună sămână se nu se cruțe de loc spese. Pentru-că din cea rea adesea abia răsare a patra parte, pricinindu-ne pagubă foarte mare.

Luțerna se seamănă de regulă primăvara, după-ce mai întâiu a fost sămănată planta, care trebuie să o scutească, adică: ovės, orz, hriscă ș. a. Dacă se seamănă printre holde de toamnă, locul trebuie mai întâiu grăpat; ear' după să-

mănat, sămână se acopere cu o grapă de spini sau cu tăvălugul. Unde primăvara de regulă e secetoasă, luțerna se seamănă toamna.

Scutită de secetă, vânturi și buruieni, sub holdă de ovės, orz ș. a. luțerna se desvoaltă în grabă. Dacă însă mai târziu holda ar sta să o înădușe, în acest caz holda se cosește verde; ear' luțerna prin această lucrare prinde putere.

În anul întâiu luțerna nu se cosește, ci numai se paște cu vite. Oile nu sunt bune pentru a paște luțerna, pentru-că ele o smulg din rădăcină.

Gunoiul bine dospit e foarte priincios pentru luțerna. În țările unde se poartă o economie rațională i-se dă și alte îngrășăminte ș. p. 2—3000 chlg. var nestins la hectar ș. a.

Alte lucrări de lipsă mai sunt: grăpatul cu o grapă ascuțită de fer, lucrare ce se face toamna sau primăvara. Prin această lucrare luțerna înfrățește și se desvoaltă neasămănat mai bine, ca fără ea.

Luțerna are o mulțime de dușmani. Între acești dușmani, cei mai primejdioși sunt buruienile, cari se prăsesc din sămână, ce nu a fost destul de bine curățită cu un trier bun, sau din pricina că locul nu a fost lucrat bine.

Încât pentru recoltă, aceasta în anul întâiu, cum am mai zis, se paște, în al doilea an și mai departe se cosește de câte ori e bună de cosit. Cositul se face înainte de a înflori, ca trunchiul ei să nu devină lemnos și prin urmare greu de ros pentru animale.

Luțerna se dă vitelor în stare verde și mai puțin uscată, ca fân, din pricina că, uscându-se, i-se scutură frunzele, adică partea cea mai hrănitore a ei. Când luțerna se întrebunțează în stare verde, deodată cosește numai atâta cât e de ajuns pentru o zi, mult două. Pe rouă sau udă de ploaie luțerna se nu se cosească nici când și nici se nu o pască vitele. De astfel de luțernă vitele se umflă și creapă. Fiind siliția hrăni vitele cu luțernă udă, ea trebuie amestecată cu fân sau cu paie, cari împedecă lucrarea vătămătoare a gazurilor. Luțerna verde se ține în umbră, la loc unde umblă aerul, ca nici să nu se încingă de căldură, nici să nu se uște, pentru-că în amândouă întâmplările e stricăcioasă vitelor.

După cosit luțerna ca și trifoiul se lasă timp de o jumătate zi ca să se ofilească în brezde, apoi se așează pe prepeleci sau capre, unde are lipsă timp de 3—6 săptămâni pentru a se usca pe deplin. Când luțerna de pe prepeleci s'a uscat, ceeaaltă e de coasă. Cu chipul acesta de uscare nu i-se scutură floarea; ceea-ce se întâmplă întotdeauna, urmând modul de uscare al ierburilor din livezile naturale.

În anul din urmă luțerna se lasă de să coace pentru a i-se lua sămână. După aceea pământul se întoarce pentru a se pute folosi în alt mod.

Luțerna verde este un nutreț excelent minunat, pentru vitele de lapte și de jug. Uscată e mai bună pentru oi și cai, decât pentru vitele cornute, cari nu o pot roade așa bine.

La tot cazul e de dorit ca această plantă să se cultive de economi noștri în măsură tot mai mare.

Pășune durabilă pentru albine.

Pășune trainică pentru albine se poate face: 1. Prin plantarea de: răchite, sălci, aluni, agrisei ș. a. pe locuri cari nu aduc nici un folos ș. p. în gropi, pe lângă lacuri, pe coaste ș. a. Astfel de plante aduc folos întreit: prin aceea, că întăresc terenul peste tot, țermii lacurilor și rîurilor îndeosebi, prin mierea ce o pun la îndemână albinelor și unele și prin fructele și lemnul lor. 2. Ca mai bună și mai trainică pășune pentru albine se recomandă pomii. 3. Trebuie grijit, ca căile comunale și locurile publice, stradele și pietele, să se planteze, afară de pomi, numai cu astfel de arbori, cari dau o bună hrană pentru albine ș. p. tei, acății, castani ș. a., cari adaug foarte mult și la înfrumșetarea numitelor locuri. Cu deosebire teii în unii ani dau foarte multă miere pe seama albinelor, devenind cu chipul acesta de un folos neprețuit și scapă stupii de moarte sigură.

Școala de repetiție economică.

(Disertație ținută de dl învățator din Orlat Ioan Stoia, la 26 Octombrie a. tr. în adunarea despărțământului Sibiu al Reuniunii învățătorilor gr-cat. din arhidieceza gr-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș.)

(Urmare).

Precum am amintit la început, școala de repetiție economică trebuie să se înființeze în fiecare comună unde este școală cu 2 sau mai mulți învățatori, dar' ar fi de dorit ca să se înființeze în fiecare comună câte o astfel de școală, precum s'a înființat anul acesta lângă fiecare școală de stat fie și numai cu un singur învățator. Necesitatea ei o vom vedea în cele următoare.

Scopul propunerii economiei pe larg în școala de repetiție economică este dezvoltarea simțului și priceperii pentru economia rațională și deprinderea practică a fiecărui ram al acesteia.

Ea este deci o reformă bună și salutară. Aceasta o putem vedea de acolo, că în ea se propune pomăritul, grădnăritul, legumăritul, agricultura, viieritul, cu un cuvânt toate ramurile principale ale economiei. Vedem, că poporul e îngreunat cu necazuri și dări care de care mai mare. Și i-se îngreunează traiul vieții pe zi ce merge, ear' isvoarele de venit i-s'au împuținat și i-se împuținează mereu; deci trebuie să ne cugetăm a afla pentru el nouă isvoare de venit. Aceasta însă se poate face mai ușor dacă îl vom instrua încă din școală: cum să-și lucreze mai bine grădina, agrul, viaa, fânățul etc., cu un cuvânt întreagă moșia, și cum ar pute scoate un venit anual mai mare ca cel de până acum.

Trebuie adus poporul să vază și să cugete singur, că eum a trăit moșul și strămoșul seu nu mai poate trăi, dacă nu va ține pas sau nu va lua exemplu dela alte popoare mai înaintate în cultură peste tot și cu deosebire în economie.

Așa d. e. un izvor principal de venit e pomăritul. Pomăritul în ziua de azi se plătește mai bine ca ori-care ram al economiei. Să punem cazul, că un pom nobil aduce numai 5 fl. venit la an. Un pom are lipsă de un spațiu de 16—20

st. □. În o grădină deci de $\frac{1}{4}$ de jugăr ar pute fi 20 de pomi, cari pot aduce un venit anual de cel puțin 100 fl. Și ce lucru și osteneală recer pomii? Foarte puțin, mai ales după-ce au devenit mari. Să stăruim deci, ca poporul nostru să cultive cât mai mulți pomi!

Un alt izvor de venit ar fi și cultivarea legumelor. Pentru-ce numai poporul nostru nu se ocupă cu legumăritul? Și oare nu l-am pute aduce și deda, ca în loc de buruieni, grădina lui să fie plină cu legume de tot soiul? Eu cred că da, și un mijloc mai potrivit pentru a-l face să se ocupe cu legumăritul e școala. Aici în școală trebuie plantat simțul acesta în el. Când s'ar ocupa și poporul nostru cu legumăritul, ar rămâne în punga lui o sumă însemnată cu care și-ar face alte necazuri, decât să o dea altora, mai cu seamă străinilor, cari, se vede, știu prețul o grădină.

Tot așa stă lucrul și cu economia de câmp. Economul nostru își lucrează moșia sa după-cum a văzut că a lucrat-o moșul și strămoșul seu. Trebuie adus însă să vadă, că precum au înaintat oamenii în alte lucruri, așa au înaintat și în economia de câmp. Până acum erau dedați a sămăna tot un fel de semințe, după-cum s'au pomenit. Dar' așa nu mai merge. Trebuie să cunoască felul pământului, și că în cutare pământ ce plantă isbutește mai bine și pe aceea să o cultive, care îi aduce mai mult venit. Trebuie să se dedee a sămăna trifoiu, luțernă, napi de nutreț, napi de zahăr etc., cari sunt niște plante foarte rentabile, în multe împrejurări cu mult mai rentabile decât cucuruzul ș. a. Aceasta ear' se poate ajunge mai sigur prin școală.

Trebuie instruat poporul ca să-și țină vite de prăsilă de soiuri aveau bune. Pentru-ce, mai ales la poporul nostru, vedem adesea soiuri rele de vite? Căci doar' mai tot cu aceleași spese ținem o vită de soiul rău, ca și una de soiul bun. Necesari este să aducem țeranul ca să-și facă fânețe măiestrite, cari dau nutreț mai mult și îndeobște mai bun ca fânețele naturale, lăsate în știrea lui D-zeu. Având nutreț deajuns, economul poate ține vite mai multe, de câte are trebuință la lucrarea economiei, și cu chipul acesta poate ajunge la venite mai mari. Putând ține vite mai multe, va avea gunoiu deajuns, care este baia de aur a economului. Fără gunoiu îndeajuns nu putem eși la bun rezultat cu economia.

Mai departe trebuie instruat țeranul cum să-și lucreze mai bine via și cum să-și o apere contra pericolului care o amenință cu nimicire totală. Știm cu toții, că pe unele locuri economul din via își are câștigul principal. Ce va face însă el când îi va seca acest izvor de venit? Se știe, că filoxera nimicește total viale, dar' pentru aceea tot ne mai putem apăra în contra ei. Al doilea inamic periculos al viței de via este peronospora. Contra acesteia ne putem apăra mai cu siguranță ca în contra filoxerei. Și oare economul, căruia toată nădejdea îi este în via, nu are neapărată lipsă de cunoștințele acestea? Și toate aceste cunoștințe mai ușor și-le poate însuși prin școală.

Un venit lateral poate trage economul și din stupărit. Să luăm în

considerare că albină nu cere nimic dela noi, afară de locuință. Ea adună nu numai cu ce însași se trăească, ci mult mai mult, din ceea-ce ne dă și nouă, și pentru a nu exagera, cum fac unii, să zicem că un stup aduce numai 2 fl. Deci dacă avem 25 de stupi am avea un venit minimum de 50 fl. la an, ear' lucrurile la stupărit nu sunt nici multe, nici grele; chiar nouă, învățătorilor, pe lângă folos, stupăritul ne-ar pute fi și cea mai aleasă distracție în timpul verei. (Va urma).

Sfaturi economice.

Stîrpirea purcelor curechiului.

În fiecare primăvară sămănăturile de curechiu sau varză sunt năpădite de niște purceli numiți purceli de pământ sau purceli de câmp. Îndată-ce sămănța de varză răsare se ved pe răsad o mulțime de acești purceli, cari găuresc și mănâncă foisoarele și dacă nu se iau măsuri de a-i nimici, se poate întâmpla ca în câteva zile tot răsadul să piară.

Pentru stîrpirea acestor purceli stricăcioși se recomandă următoarele mijloace:

Un bun mijloc este de a uda mult răzoarele cu apă amestecată cu îngrășăminte fluide (apă de gunoiu) și a acoperi pământul cu un strat de cenușă și pământ de bălegar, aceasta, cu scop de a face să crească plantele cât mai iute și să se întărească, căci atunci nu mai sunt atacate de purceli, și chiar dacă le atacă, nu le mai pasă, fiind destul de desvoltate.

Balega proaspătă (de cal) împrăștiată pe răzoarele cu răsad de varză, omoară purcelii prin mirosul (amoniacul) ce dă; acest mijloc e cam greu de aplicat, de oare-ce balega trebuie schimbată tot la două zile, altfel nu are puterea de a omori purcelii.

Un alt mijloc pentru a omori purcelii de pământ este următorul: Pe deasupra răzorului cu răsad de curechiu se se poarte de colo până colo o scândură unsă cu smoală: toți purcelii ce se vor găsi pe răsad vor sări pe scândură și vor rămâne lipiți de ea.

Se recomandă deasemenea ca destul de bună *Nattalina*, (cu acest nume se cumpără în apotece). Aceasta dă un miros tare, care omoară purcelii de pământ.

Unii împrăstie cenușă sau praf de var nestins peste răsad; acest mijloc însă, deși bun, nu este de recomandat, de oare-ce depunându-se praful pe foi astupă găurile, prin care se face răsuflarea și astfel răsadul dă îndărăt.

Știri economice.

Banca »Racoțana« din Șeica-mare își sporește capitalul cu 30 mii fl., având astfel un capital de 50.000 fl. Spre acest scop direcțiunea face un apel și liste de subscrieri, cerând spriginul publicului. În apel se zice între altele următoarele:

»Față de acționarii noi ne permitem a observa, că dinșii au să plătească de fiecare acțiune a 50 fl. încă 12 fl. taxă la fondul de rezervă. Taxa aceasta este de a o solvi până în 15 Maiu a. c. De acțiune se plătește anual și numai odată 12 fl. 50 cr., după cari cassa plătește

acționarului anual 6%, și aceasta până la finea anului 1902. Rata acțiunilor subscrise se plătește până la finea fiecărui an.

Institut pentru clasificarea lănei. Ministrul de agricultură a înființat acum de curând în Budapesta un institut pentru clasificarea lănei, stând gratis la dispoziția oierilor și a publicului cumpărător. Chemarea institutului e, între altele, să dea ministrului deslușiri în privința cultivării și valorisării diferitelor soiuri de lână. În această calitate, recercat fiind, prin un exmis al seu va lua parte la statorirea principiilor referitoare la oieritul regnicolar; va coopera la clasificarea oierilor lănoase și va lucra și instructiv pe terenul oviculturii. Dă oierilor și comercianților ocaziune a-și câștiga părere nepreocupată cu privire la prețul și calitatea mărfii lor. În acest scop primește spre examinare lăni întregi, părți din lână, sau și numai bucle. În casuri de neînțelegeri între vînzător și cumpărător, la cerere, întrevine ca organ specialist. În fine are să înainteze în direcțiune științifică cunoașterea lănei, dar' astfel, ca prin aceasta să facă servicii și pe terenul practic.

Păduchele roșu. Din *Becicherecul-mare* se vestește, că acolo s'a ivit pe meri și peri *păduchele roșu*. Acest păduche atacă numai merii și mai rar și perii și e primejdios, fiindcă dacă nu se stîrpește la timp, se înmulțește în mare număr până sus pe ramuri. Urmarea e, că mărul năpădit de acești păduchi sau se usucă în câțiva ani, sau apoi nu mai face poame. Pentru economii nostri e de interes a cunoaște această insectă și a o ști stîrpi, de aceea în numărul viitor vom scrie mai pe larg despre el și despre chipul stîrpirii lui.

Examenul teoretic la economia de model comitatensă (Sibiu, piața tirgului de vite nr. 10), se va ține în 21 Aprilie st. n. a. c., la 2 ore după amiază, cu următorul program: Limba maghiară. — Aritmetica și geometria. — Fisica. — Științele elementare din economie. — Științele speciale din cultura plantelor. — Pomologia. — Științele speciale din cultura și igiena de vite. — Cărțile de economie purtate de elevi, caietele lor etc. se expun spre vedere publică.

Din traista cu povețele.

Răspunsuri.

Dlui N. M. în S. Scrii, că ați decis înființarea unei societăți pentru asigurarea vitelor, înscriindu-se vre-o 200 inși cu taxa de câte 1 fl. la an, și în urma acestei deciziuni ne faceți întrebările:

1. Mai sunt în patrie societăți de atare natură și unde? 2. Este conces a înființa atari societăți? 3. De unde s'ar pute căpeta un formular de statute? Ne sfătuiți d-voastră la o astfel de întreprindere?

Procedura întreagă e greșită. Causa trebuia mai întâiu studiată în amănunte, cel puțin din partea unei persoane din comună și numai după aceea să fi adu-

ȘCOALA ROMÂNĂ.

Lucrul în școală.

I.

Încât pentru fete, chestia lucrului în școală este rezolvată. Toate institutele de învățământ menite pentru educațiunea fetelor, începând cu școala populară elementară, au de problemă principală, între altele, și propunerea lucrului de mână. Problema această însemnată este generală, fiind îmbrătoșată cu căldură de toate statele pornite pe calea civilizației, ca un lucru natural, de sine înțeles; astfel, că azi cel-ce ar stărui, ca fetelor să nu li-se mai propună lucrul în școală, ar fi privit de un netot.

De când cu înființarea școalelor de fete, provăzute și cu personal învățătoresc feminin, noi Românii încă am introdus lucrul de mână pe seama a celor, și nu numai la orașe, ci și la sate. Chiar și în clasele de fete dela sate au început a se propune: împletitul (ștricănitul), cusutul ș. a. Încât privește fetele de școală, lucrul ce li-se propune, este bine apreciat atât de inteligență cât și de țărâtime, de bărbați și femei. Toată lumea este convinsă, că din cea mai fragedă vîrstă fata trebuie să învețe a lucra. De acest principiu a fost și este povățuită țărana noastră, punându-și fetița în vîrstă de 7—8 ani să se deprindă cu elementele cusutului și torsului. Tocmai de aceea învățătoarele pricepute dela sate, — cari nu se perd în motive străine, ci știu să pună mîna unde trebuie, mai mult desvoltând pe căi sănătoase ce avem deja, decât introducînd lucruri străine de firea românească, — acele învățătoare sînt bine văzute, sînt iubite, și cu tot dreptul; pentru-că munca lor în această direcțiune, nu numai pregătește femei pricepute și harnice, ci întințește și la desvoltarea industriei casnice naționale, chestie de o importanță pe cât de principală, pe atât pornită spre decadență. Ear' din această pornire stricăcioasă viitorului nostru, numai învățătoarele, preotesele, învățătoarele, notăresele ș. a. femei mai luminate dela sate pot să ne abată, începînd lupta în contra curentului primejdios și pentru înflorirea industriei casnice naționale. De sine se pricepe însă, că un început mai sănătos în această privință, trebuie să se facă acolo, unde se pregătesc fiitoarele noastre femei mai luminate: în școalele civile și superioare din Sibiu, Blaj, Beiuș, și mai cu seamă în preparandiile de fete, de cari noi, durere, n'avem încă nici una, cu toate că li-se simțește tot mai mult marea necesitate; chiar și din punctul de vedere apreciat în șirele acestea, fără a mai vorbi de alte multe interese de primul ordin. (Va urma).

Cetitul, nutremînt spiritual.

Cetitul, atât de important pentru ori-cine, e cu atât mai necesar pentru un învățător, care poartă frumosul și sublimul nume de *luminător al poporului*. Dar' ce să cetească el?... Tot? El își va alege de cetit ceea-ce îi este mai de mare folos.

Cărțile cele mai de valoare pentru dînsul sînt cele de specialitate sa. Acelea nu pot fi altele, decât cele de cuprins *pedagogico-didactic*, atât teoretic cât și practic. Pentru-că acestea lămuresc, înmulțesc și completează cunoștințele de această categorie, câștigate în institutul pedagogic. Cetirea acestora se impune cu atât mai virtos, căci în institutul pedagogic 'i-s'au propus numai elementele cele mai momentoase. Complectarea lor rămîne a se face în vieța practică sau pe calea observațiunii sau pe calea cetitului, dar' mai mult pe cea din urmă. Cele învățate în institutul pedagogic îi formează așa zicînd numai *stratul* pentru cele-ce 'și-le va câștiga și cari cu timpul vor forma *cultura lui pedagogică*.

Omul, cu care se ocupă pedagogia, e ca o taină. Științele pedagogice n'au ajuns la deplină desvoltare. Și mai cu seamă noi Românii, avem puțină literatură de acest fel. Din zi în zi se află, se descopere câte ceva nou. Învățătorul trebuie să fie în curent cu aceste descoperiri. Din acestea apoi își va lua principii conducătoare la formarea de oameni.

Ca învățătorul să vadă cum se aplică principiile pedagogice și didactice, trebuie să cetească *îndreptările* sau *povățuitoarele* tuturor obiectelor din școala elementară. Acestea clarifică mult. Căci este știut, că teoria fără praxă e moartă și praxa fără teorie e oarbă. Pe lângă aceasta, ele pe lângă partea *metodică* a unui obiect ne împrumută și *materialul* cel mai ales al lui. Cetirea acestora împreună cu aplicarea lor practică împrumută învățătorului tactul și rutina pedagogică.

Pe lângă cărți de acest fel, trebuie să cetească învățătorul și cărți de cuprins igienic. Pentru-că, ce-i mai scump ca sănătatea? Pe lângă aceasta, mult are de a sfătui din ele. El trebuie să fie cel dintâiu medic al elevilor sei.

Cărțile de cuprins pedagogico-didactic, atât teoretice cât și practice, precum și cele de conținut igienic sînt acelea, cari perfecționează pe învățător în arta sa: pentru aceea ele sînt cari trebuiesc cetite. Lângă acestea nu va lipsi nici-decum o revistă pedagogică.

Pe lângă cărțile, cari îl perfecționează și-i ușurează împlinirea oficiului seu, trebuie să cetească și *cărți de cuprins economic*, precum de economia câmpului și a vitelor, de grădinarit, de pomărit, de vierit, de stupărit și de mătăsărit; precum și de acelea, cari îi arată cum se înfățișează și conduc băncile rurale și alte societăți economice. Din acestea trebuie să aibă cunoștințe cât mai largi, pentru-că trăește între poporul agricol, căruia trebuie să-i vină

nat poporul. A face un lucru numai pe dibuite și începînd de unde ar fi trebuit să sfîrșiți, nici-odată nu e bine; chiar însoțirile pentru asigurarea vitelor sînt unele din cele cari presentă mai multe dificultăți.

Astfel de însoțiri românești nu știm să existe în patrie. Alte neamuri vor ave, și dînd de urma vre-uneia, o să vă facem cunoscut, ca să vă puteți procura statutele. Dacă e însă să înființați însoțiri, apoi trebuie neapărat să vă procurați cartea *»Insoțirile de credit, împreunate cu Insoțiri de consum, de vînzare, de viieri, de lăptării, de asigurarea vitelor etc.* Această carte compusă de F. W. Raiffeisen și tradusă de Dr. A. Brote se află de vînzare cu prețul de 80 cr. la *»Tipografia*, societate pe acțiuni în Sibiu. Din ea vă veți lumina asupra chestiilor privitoare la tot felul de însoțiri. În această carte se exprimă următoarea părere: *»Reuniunile pentru asigurarea vitelor, cum le avem noi în vedere, să nu fie însoțiri autonome, cari contractează afaceri de asigurare. Ele să fie numai subînsoțiri și să servească numai pentru ajungerea scopurilor însoțirilor de credit, adevărat pertru îmbunătățirea relațiunilor participanților în toată privința. Aceleași persoane, cari se însoțesc, garanțînd cu toată averea lor, pentru a procura banii trebuincioși pentru trebuințele de credit ale membrilor, se împreună pentru ajutorarea mutuală, depun ca oameni preîngrijiți bani într'o casă comună pentru a acoperi din ea pierderile de vite ale membrilor.*

Dispozițiunile §§-ilor 453—462 din legea comercială ungurească art. de lege XXXVII. din anul 1875, pentru astfel de însoțiri mici sînt neexecutabile și prin urmare înființarea lor în mod independent devine imposibilă.

De aceea vă sfătuim să studiați bine ori-ce chestie înainte de a o pune în lucrare; căci în cas contrar totul se compromite și poporul disilusionat anevoe se va afla îndemnat a vă urma, vrînd să vă apucați și de alte lucruri bune. De altfel cu 200 fl. la an puțin se poate face. Abia s'ar răsplăti o vită-două primejduite.

Abonentului nr. 41. Despre toate cele comunicate nouă, fă arătare la Consistor. Avocatul nu se poate amesteca în chestii de asemenea natură. Dacă dela Consistor nu se face nici un paș energic pentru a se delătura rēul de care te plîngi, mai fă și a doua și a treia arătare, tot la Consistor, în cari declină dela d-ta ori-ce responsabilitate pentru urmări. În cele din urmă va vedea apoi și Consistorul că nu e glumă și, probabil, va face ceva. Pe altă cale nu ajungi la scop.

Abonentului nr. 3222 în C. Cel-ce a dat porunca, de altcum foarte laudabilă, de a se însemna cu stîlpi miezuinile holderilor în hotarul comunei d-voastre, va ști ce are să facă pentru a câștiga valoarea poruncei sale. Natural că porunca trebuie împlinită și e curios că ne mai întrebăți de veți căpeta pedeapsă dacă nu ascultați porunca? Destul de rēu, că d-voastră și aceea-ce e bine și folositor, faceți numai atunci când vă temeți de pedeapsă.

întru ajutor prin sfaturile sale, prin ce numai respectul și iubirea acestuia și-o poate câștiga; putând îmbunătăți starea materială a acestuia, nu cred, ca poporul să nu-i îmbunătățească și pe a lui; Apoi însuși trebuie să fie plugar, după împrejurările de azi. Și cred bucuros, că ar și fi, numai dacă ar avea unde lucra!?

Al doilea loc după cărțile pedagogice-didactice îl ocupă dar' cele economice.

Precum învățătorul afirmă dela unul și dela altul, ba dela mulți de tot, e necesar ca să știe bine drepturile și datorințele sale, precum și ale acelorora cu cari trăește în imediată atingere. Astfel să cetească cărți cari cuprind diferiți articli de lege, ca deoparte să se sfătuiască pe sine, și pe cei din jur.

Pe lângă toate acestea învățătorul are lipsă de diversele aflări științifice și de mișcarea literară. *Prin urmare are lipsă de a ceti o revistă științifică și una literară.*

Fiindcă soarta școlii și în special a învățătorului depinde mult de schimbările politice, are lipsă să aibă la îndemână și un ziar politic.

În resumat dar' cărțile de cuprins pedagogic-didactic atât teoretic cât și practic, cele de cuprins economic, cele de confirmat juridic precum, și revistele de cuprins științific, literar și politic trebuie cetite mai cu seamă din partea învățătorului. *Acestea sunt ca și pâinea de toate zilele.*

Dar' cum să cetim, respective cum să cetească învățătorul? Cum? Cu atențiune, judecăm ce cetim, combinăm cele ce cetim cu cele cetite mai înainte, de cum va acestea au voit să adoarmă le deșteptăm cu sentință, noțiuni și tot ce au mai bun; avem la dispoziție o cerusă sau peană și hârtie și extragem tot ce e esențial. Se zice, că o față scrisă face cât o sută cetite.

În alegerea cărților de cetit respective a autorilor să avem în vedere, că nu toată musca produce miere, și nu tot pomul lăudat are fructe bune. O carte, e ca o societate, poate și direge, poate și strica. Astfel prin exerciții ne vom păstra întregitatea inteligenței.

Ilie Campean.

Greșelile învățătorului.

— Din cartea lui James E. Hughes, tradusă în românește de V. Goldiș. —

(Urmare).

Greșeli în susținerea disciplinei.

E. greșală: dacă începi instrucțiunea fără ca să fie deplină ordine în clasă — dacă susținerea ordinei o confunzi cu procurarea ei — dacă crezi că copilului îi place să fie lăsat în voia lui, când se află în școală — dacă crezi că ordinea va să zică liniște și tăcere totală — dacă voești să susții ordinea prin amenințări continue — dacă voești să stăpânești larma băieților făcând tu însuși o larmă mai mare — dacă provoci la ordine pe cineva, cu expresiuni generale, fie cât de blânde — dacă faci prea multe reguli — dacă te porți prea ostentativ, la susținerea disciplinei.

dacă vorbești prea tare — dacă silești pe copil să șeară chiar și numai o jumătate de oră, liniștit și nemișcat, în aceeași poziție — dacă permiți copiilor să se joace în sala de învățământ — dacă, pentru procurarea ordinei, te folosești de clopoțel — dacă perzi clasa din ochi — dacă în susținerea disciplinei nu ești consecuent — dacă în școală te lași stăpânit de mânie — dacă te mulțumești cu o astfel de ordine, care durează numai până-când ești tu de față — dacă poruncind ceva, nu ești cu băgare de seamă ca toți pe care îi privește, să-ți și împlinescă porunca — dacă procedezi cu școlarii așa ca-și-când ei nu s'ar gândi la altceva decât la a călca legile școlare — dacă pe vre-un școlar îl vei face obiect de batjocură — dacă pedepsești fără să motivezi pedepsa — dacă bați numai pentru disciplinare — dacă bați numai pro-formă — dacă pedepsești pe școlari prin tragere de urechi, palmuieli ș. a.

(Va urma).

Din trecutul nostru.

— Istoria Moldovei. —

Petru Rareș.

În cetatea Ciceu lui Rareș nu-i merse bine, de oare-ce Zapolia, voevodul Ardealului, fiindcă Rareș îi fusese dușman, l-a împresurat voind a-l lua prins. Petru Rareș s'a apărut 4 luni de zile, în care timp însă a isbutit să înlănzească mânia ungerului Zapolia și protivnicii să împăcară, cu condiție, ca Rareș să abdică de cetatea Ciceu.

Rareș trebui să se învoiască la aceasta, dar' totodată hotărî să cerce la Turci, ca să-și dobândească de nou seauul domnesc. De aceea el puse pe soția s'a Elena, care era fca unui prinț sârbesc, să scrie la Sultanul o scrisoare în care se ruga de iertare pentru soțul seu, apoi arăta că suferă pe nedreptul și-l ruga să-și primească, ca să se îndrepteze în persoană (cu vorba).

Rareș isbuti, și fu chemat de Sultanul la Constantinopol. Aici câștigă prin mari daruri grația Sultanului și a fruntașilor împărăției tursești și lucrurile începură să i-se întoarcă spre bine. La aceasta fu ajutat pe lângă agerimea minții, darul vorbirii și înfățișarea vitejească și de turburările din Moldova. Anume țeara era nemulțumită cu Stefan-Vodă din pricină că acesta pusese prea mari dări pe locuitori și era mare versător de sânge. Astfel la doi ani după urcarea pe tron, el fu omorît de către boieri și în locu-i fu ales un anumit Alexandru Cornea, care însă nu domni decât două luni, căci Rareș isbuti să i-se de de nou domnia asupra Moldovei. El plecă deci la Moldova, unde boierii i-se închinară, părăsind pe Alexandru-Vodă, care fu prins și omorît. Petru apoi restatornicii pacea și liniștea în țeară, domnind cam 5 ani (1541—1546).

A doua domnie a lui Rareș fu ca și cea dintâi, războinică. Așa erau vremile pe atunci, vremi grele. Turcii, dușmanii creștinătății, erau la culmea puterii lor. Infricoșatul Sultan *Soliman* sdrobise pe Unguri, cuprinsese capitala

Ungariei, Buda, prefăcù țeara ungurească în pašalic turcesc și amenința Viena.

Impotriva lui se ridică o oaste mare nemțească, sub comanda lui *Ioachim*, elector de Brandenburg. Acesta însă avea mare lipsă de bani și ajutoare și el se întoarse către Petru Rareș, cunoscut ca un prinț bogat și puternic. Ioachim ceru și căpeta împrumut dela Rareș 200 de mii de galbini, ceea-ce pe vremile acele era o sumă grozav de mare.

Petru intră astfel în legături secrete cu Nemții, dar' politic dibaciu, cum era, el nu se strică nici cu Turcii. Silit pe față a ține cu Turcii, cu sufletul era cu creștinii, pe cari îi ajuta pe sub mână, făgăduind lui Ioachim, că dacă sortile războiului îi vor fi priincioase, va trece pe partea creștinilor cu toată oastea sa, cu condiție ca Moldova să fie alăturată la împărăția nemțească, păstrându-și toate drepturile. (Va urma).

Răvașul școlii.

Curs supletor de musică.

În adunarea filială din Sibiu a Reun. inv. gr.-cat. din archid., ținută în Brad, dl *Iuliu Bărdosy*, insp. școl. reg. în r., considerând, că atât musica vocală cât și cea instrumentală nu este propusă în măsură nici barem suficientă în școlile noastre populare, a propus ca pentru delăturarea acestei scăderi să se roage Consistorul metropolitan din Blaj ca să deschidă în vara anului 1898 un curs supletor de musică de 6 săptămâni în Blaj, de oare-ce cunoscut lucru este, că musica nobilitează inima și simțul, stîrnește pietatea religioasă și influențează mult la ridicarea cultului divin și astfel învățătorii inițiați fiind în cântul figurat se vor pute mai cu ușurință organiza corurile cu școlarii și adulții. Adunarea primind propunerea, decide a se recerca toate despărțemintele din archidieceasă, ca și dinsele să spriginească din toate puterile cauza prezentă prin reprezentățiuni la locurile competente.

Convocări.

Reuniunea învățătorilor români gr.-or. din protopresbiteratul Mercurei își va ține *Adunarea sa generală* în zilele de 24 și eventual 25 Aprilie a. c. v. în Mercurea. Începutul la 8 ore a. m.

La această adunare se invită toți membrii Reuniunii, precum și toți amicii și binevoitorii cauzei școlare.

În programul adunării sunt afară de chestiile administrative următoarele obiecte:

»Higiena școlară«, disertație de *Nicolae Simulescu*, director și inv. în Apoldul-de-jos. »Chestia lucrului de mână în școală poporală«, disertație de *Romul Vraciu*, învățător în Poiana. »Insemnatarea bibliotecilor școlare«, de *Simon Sécărea*, învățător în Poiana. Tractarea după treptele formale a piesei de cetire »Ce pătește omul care nu știe scrie și ceti«, de *Ilie Oltean*, învățător în Reciu.

— P. T. domni membri fondatori ordinari și ajutatori, precum și toți spriginitorii cauzelor noastre școlare sunt prin aceasta poftiți la a II-a adunare a despărțemintului Oraviței a Reuniunii învățătorilor din diecesa Caranse-

beșului», ce se va ține Joi, în 8/20 Aprilie 1899, la 9 ore a. m., în școala gr.-or. română din Oravița-română.

În programul constatător din 8 puncte este, și o oară de prelegere din »Limba română« ce o va ținea dl. înv. G. Tian cu elevii sei, apoi chestii administrative etc.

— »Reuniunea învățătorilor români gr.-cat. din despărțământul protopopesc al Turdei«, își va ține adunarea de primăvară la 2 Maiu st. n. a. c., în școala română gr.-cat. din Copand. La această adunare sunt invitați a participa toți învățătorii din acest protopopiat, precum și onorații domni preoți, ca directori de școale și alți binevoitori și părținitori ai cauzei noastre școlare. Programul are 14 puncte, între cari este: Tinerea prelegerei practice de Augustin Peteanu, învățător în loc și a disertațiunii de Aurel Poruțiu, învățător în Cianul-deșert și aprecierea acestora, apoi exoperarea dela Prea Veneratul Consistor metropoli tan tinerea în vara anului curent a unui curs supletor de 6 săptămâni — pentru cântări și muzică — în Blaj, etc.

Concurs. Pentru întregirea definitivă a stațiunii învățătoresci din Hodoni, protopopiatul Timișoarei, comitetul parochial, cu aprobarea protopresbiterului escrie în »Biserica și Școala« din Arad, concurs cu termin de 20 de zile.

Emolumentele anuale sunt: 1. În bani gata 156 fl., din care sumă 30 fl. se socotesc ca remunerațiune pentru cantorat. 2. 40 chible grâu curat. 3. 4 $\frac{1}{2}$ jugere de pământ, și anume 2 $\frac{1}{2}$ jugere arător, 2 jugere fenaș și 1 $\frac{1}{2}$ juger întravilan arător, aceste computeate la olaltă aduc un venit de 100 fl.; sarcinile publice le va suporta alesul. 4. Pentru conferențe 10 fl., pentru scripturistică 5 fl. 5. 2 stg. de lemne în natură, prețuite în 16 fl.; ear' pentru încălzirea salei de învățământ se va îngriji parochia. 6. Dela înmormântări unde va fi poftit 1 coroană. Cortel liber constător din 2 chilii, cuină, cămară, grajd pentru vite și grădină de legumi.

Dela petenți se cere cualificațiunea prescrișă, dexteritatea de a instrua și conduce corul vocal și de a instrua adulții și elevii în altoirea pomilor; în fine se mai pretinde ca să producă și atestat despre absolvarea a 2 clase medie (gimn., reale, civile, ori industriale). Reflectanții vor avè să se presente în ș. biserică în vre-o Duminecă ori sârbătoare, nu însă în ziua alegerii, spre a-și arăta dexteritatea în cant și tipic. Petițiile sunt a se trimite P. On. oficiu protopresbiteral în Timișoara-Fabric.

Învățătorii scutiți de darea comunală. Atragem luarea aminte a învățătorilor nostri asupra unei hotărâri a judecătoriei administrative, care îi privește de aproape. Anume e știut că de darea (aruncul) comunală sunt între alții scutiți și învățătorii. Dar' cu toate aceste în multe comune se face abus și se pune dare comunală și pe învățătorii.

În privința aceasta judecătorie administrativă, în urma unui recurs a decis sub nr. 2753, pe basa art. de lege XXIX. din 1875 și XXII. din 1886, ca învățătorii populari, funcționeze ei la școalele

de stat, comunale, confesionale, fie chiar private, să fie scutiți de darea comunală.

Foi pedagogice. Revista societății corpului didactic din județul Neamțu. Apare odată pe lună în Piatra-N. Anul III. nr., 7 dela 15 Martie c. are următorul sumar:

Dl Gh. Ghibănescu: Tinerea Clasului (urmare). — Dl Dr. D. Apostolici: Cari sunt măsurile necesare pentru a preveni alcoolismul? — D-na Smaranda Gh. Cosmovici: Chestiunea feminină în secolul al XVI. — Dl George A. Cosmovici: Proverburi (urmare). — Dl C. Vrăncianu: Un prieten și jumătate. — Dl Gh. Nicolau: Din Aritmetică. — D-na Maria Al. Ionescu: Intuițiunea și metoda intuitivă. — Dl M. T. Pantazi: Note din carnet. — O sârbare națională (24 Ianuarie). — Comitetul: O dulce datorie de recunoștință.

Avis învățătorilor și corurilor vocale! Subscrisul vă aduc la cunoștință, că la rugarea și insistarea mai multor colegi și prieteni, de nou am lucrat liturgiă Sfântului Ioan Crisostom pentru cor mixt pe 4 voci, și deja e tipărită ediția II.

Liturgiă conține: toate răspunsurile liturgice, Mărire, Binecuvântează, Și acum, Unule născut, Pentru rugăciunile (2 forme) Veniți, Mântuește-ne, Câți în Christos, Christos a înviat, Învierea ta Christoase, mai multe pricesne, irmoase și cântări naționale; și e întocmită astfel, ca să se poată cânta și numai pe două voci: sopran și alt; sau pe 3 voci de copii (ori fete) având a 3-a voce să cânte notele basului, care nu sunt scrise tare jos; — ori pe 3 voci: sopran-alt cu tenor ori bas. Va să zică liturgiă e astfel lucrată, ca să se poată cânta cu câte voci sunt la îndemână.

Compoziția e simplă, dar' frumoasă și ușoară, și o poate executa cu succes deplin și cel mai nou cor. Prețul unui exemplar e 4 fl. (pentru abonenți 3 fl.), și se poate trimite înainte, sau să ridică cu rambursă. Exemplare legate frumos cu 50 cr. mai mult. Se poate comanda dela autorul, Nicolae Stetu, învățător în Arad (Fejsze-útca 32).

CRONICĂ.

Din Baia (comitatul Aradului) ni-se scrie, că în toamna trecută s'a sfințit biserică de nou zidită acolo. Această biserică frumoasă a fost zidită prin stăruința parochului de acolo Andreiu Vătan, care se află ca paroch acolo de 29 de ani și e administrator și în comuna vecină Murș-Slatina, unde asemenea prin stăruința sa s'a zidit o biserică nouă de peatră. Aici i-au stat în ajutor vrednicul episcop bisericesc din Slatina, Onica Micle și fostul învățător Vasilian Popoviciu, care acum e în satul seu de naștere, Berzava.

Pentru biserică din Baia, vrednicul preot Vătan a ostenit mult, înmulțind fondul bisericesc la 400 fl., îndemnând pe oameni la lucru și mijlocind deosebite ajutoare, cari sunt:

Dela M. Sa Francisc Iosif I. 100 fl., dela I. P. S. Sa Ioan Mețianu și Consistor 150 fl., dăruire dela D. Lövy Iacob 50 fl. și o icoană frumoasă cu Sf. Treime până la 15 fl., mai mulți binecredincioși creștini bărbați și femei au cumpărat 5 repizi frumoase cu 40 fl., Axente Abrudean a dăruit crucea în turnul bisericii în preț de 30 fl., preoteasa Ana Vătan a dăruit crucea la al-

tar în preț de 10 fl., Ana Vătan cu fiicele sale Silvia și Lucretia și cu bărbații lor George Lupuțiu și Damaschin Medre, precum și alte binecredincioase femei au dăruit sf. chivot și 2 sfeșnice pe pristol în preț de 10 fl., Georgiu Bogdan din Arad a dăruit un steag frumos în preț de 25 fl., dl Iulius Vătan din Arad cu soția sa Elisabeta a dăruit un policandru în preț de 45-50 fl., dl Mairovitz Moritz, proprietar mare în M-Radna cu stimata familia sa a dăruit 2 clopote mari în preț de 320 fl. v. a., dl Roth Lajos din Baia a dat ajutor bisericii noastre cam preț până la 25 fl., Ioan Iovanescu ca cel dintâiu fruntaș al bisericii noastre încă a făcut multe ajutoare în tot chipul pentru zidirea bisericii, ear' însuși preotul Vătan a dat 240 fl., cărora comitetul le exprimă mulțumită și pe călea aceasta. Sfințirea bisericii s'a împlinit în 8 Noembrie 1898, în ziua de Arhanghelul Mihail și Gavril, și anume prin dl Augustin Hamsea, protosincol și dl protopop Vasile Beleş, dl Traian Vătan, paroch din Arad și mai mulți preoți și învățătorii din acest protopopiat, cu pompă frumoasă.

Pentru vătămarea casei domnitoare, un anumit Csóri Sándor, care când cu tragica moarte a M. Sale Reginei se exprimase asupra ei foarte insultător, a fost dat în judecată. Tribunalul din M. Oșorheiu, respingând acusa procurorului a aflat în fapta lui Csóri numai vătămarea de onoare și astfel a transpus actele la judecătoria cercuală din Abrud, zicând că lesă majestatis se poate comite numai față de membrii în viață ai casei domnitoare. Tabla reg. a aprobat și ea decisul tribunalului, făcând încă și mai mult în favorul lui Csóri: a cassat transpunerea actelor la judecătoria cercuală, motivând, că fiind la mijloc numai simplă vătămarea de onoare, faptul se poate urmări pe cale penală numai la acasă din partea vătămăturii. În motivare tabla reg. zicea, că membru al casei domnitoare este numai acela, care de fapt aparține casei prin legături familiare; moartea însă nimicind aceste legături, răposata Regină în momentul vătămării din partea lui Csóri nu mai era membră a casei domnitoare (!), deci procurorul n'a fost în drept să dea în judecată pe Csóri (!). Afacerea a ajuns la Curie, care într'o ședință din zilele trecute a cassat apoi decisurile ambelor foruri împreună cu motivarea lor și a dispus punerea lui Csóri sub acasă pentru *crimen laese majestatis*.

Alegere de paroch. Ni-se scrie: În ziua de Bunavestire s'a întâmplat alegerea de preot în comuna Sân-Miclăuș-mare (Torontal). Recurenți au fost Virgil Negru, preot în Igrăș, Ioan Popovici, capelan în Pesac și Romul Roșescu, teolog abs. Retrăgându-și recursul Romul Roșescu, voturile s'au împărțit între ceilalți doi candidați, ales fiind preotul-capelan Ioan Popovici cu o absolută majoritate de voturi. Alegerea a decurs în ordine.

Casuri de moarte. George Borzea, paroch gr.-or. în Coveș, soț, Aurel Laurean, Paraschiva, Aurora ca fii, Sofia Borzea nasc. Cipu, ca mamă, George Borzea, notar ceteval, în numele lor și al numeroșilor consăngeni și amici cu inima frântă de durere fac cunoscut, că iubita lor soție, mamă, fiică și soră Paraschiva, Mercuri, în 24 Martie st. v. a. c., la 2 ore p. m. și-a dat blândul ei suflet, în mâinile Creatorului, în al 44-lea an al etății și al 28-lea an al fericitei sale căsătorii. În mormântarea s'a făcut în 26 Martie v., la 2 ore p. m. în curtea bisericii gr.-or. din Coveș.

Despre actul înmormântării dl G. Borzea, notar cerc. în Viștea ne scrie: Era dureros a vedea un preot în cea mai frumoasă vîrstă stînd lângă ciocugul soției sale trist, incunjurat de 4

Descrierea Ardealului.

Cire voeste să cunoască frumoasa țeară a Ardealului, și cu deosebire Munții-Apuseni, patria lui Horia și lancu, să citească scrierile lui Silvestru Moldovan, anume:

Țeara-Noastră,

descrierea părților sudice ale Transilvaniei și Valea-Murăsului, apoi

Zarandul și Munții-Apuseni.

Cu 9 ilustrațiuni și o schiță.

Descrierile sunt făcute în fel de călătorie, cu datinele și porturile Românilor și cu multe legende de pre dealuri, cetăți, isvoare ș. a.

Fiecare carte costă 1 fl. (și 5 cr. porto), în România 3 lei.

Toate zierele noastre au apreciat în cuvinte elogiase aceste descrieri, unicele ce le avem despre Transilvania în limba română:

„Liga română“, scrie între altele:

„Până astăzi n'a existat în limba română o descriere a acestor regiuni atât de interesante din mai multe puncte de vedere. Dl Silvestru Moldovan a răspuns deci prin această publicațiune unei trebuințe ce într'adevăr se simțea la noi. Sperăm, că publicul cetitor va face acestei scrieri primirea amabilă pe care o merită.“

Comandă se pot face la

„Tipografia“,

societate pe acțiuni în Sibiu.

Doi mari Metropoliți ai Românilor

Andrei bar. de Șaguna

și
Alexandru Sterca Șulțiu.

— Portrete frumoase. —

Lucrate la Viena, în fototipie, fiecare separat, pe hârtie fină de carton; sunt foarte potrivite tablouri în casa fiecărui Român.

Prețul unui exemplar 25 cr.

Librăria „Tipografiei“
soc. pe acțiuni, Sibiu.

„CONCORDIA“

societate comercială pe acții, Sibiu.

Filială în Făgăraș en gros și detail.

Depozite en gros Căneni (România) și Alba-Iulia.

Branșa de coloniale.

Zăhar, cafele fine, delicatose de saison și brânzături de tot felul, chocoladă și cacao, ciaiuri (tea) veritabile și bisquits fini, precum și pesmeți, romuri veritabile de Jamaica și Cuba cognacuri adevărate franțuzești și indigene.

Mare deposit de vinuri naturale indigene dela 40 cr. litrul în sus.

Vinuri veritabile de Bordeaux, Malaga, Madeira, Oporto și Xeres, champagne franțuzească adevărată precum și indigeană. Liqueruri străine și din țeară. Țuică bătrână, sligoviță, țescovină și rachiu de trebere.

Mare deposit de făină de Bănat excelentă.

Deposit bine asortat de ape minerale.

Icre moi și proaspete. Icre roșii. Rahat de „Bellavista“. Halva. Luminări de ciară, stearină, parafină și de sêu. Singurul deposit al fabricii de luminări de stearină Moessner & Mersing din Galați (România).

Branșa de textil și manufactură.

Mare deposit și bine asortat în țesături de in și bumbac, pichet, barchent (de vară și de iarnă).

Garnituri de masă, serviete și prosoape.

Basmale veritabile de Irlanda. — Șifon, Oxford, Creton, Pânzături.

Bumbacuri de împletit, croșetat și brodat.

Lână răsucită și bircă.

Metăsuri de cusut și brodat în colori veritabile dela Dollfus-Mieg & Co. Muhlansen i/E., cea mai renumită din lume.

Cămeși pentru bărbați și pentru turiști. Gulere, mangete și cravate.

Mare sortiment de ciorapi pentru bărbați, dame și copii.

Prețuri-curente la cerere gratis și franco.

[2351] 16—

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru ca privindu-le numai pe din afară se nu confundă cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserici și comune casse după înțelegere cu plătare în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atycelen.

Gustav Moess,

fabrică de casse în Sibiu,

strada Poplăcii-mare Nr. 8.